

Beatha Teanga í a Labhairt

Na Feidhmeanna Teanga

LE ROGHNÚ • LE MÚINEADH • LE CLEACHTADH
AGUS IAD IN ÚSÁID AG NA DALTAÍ

Maider le múineadh na Gaeilge sa Churaclam is ar **chumarsáid** agus ar úsáid na Gaeilge mar ghnáth theanga bheo a leagtar an bhéim. Ciallaíonn cumarsáid go bhfuil na páistí ag caint agus ag éisteacht le chéile. Is é an chiall atá le bheith in ann cumarsáid a dhéanamh in aon teanga ná go bhfuil duine ábalta rud a rá, ceist a chur nó barúil a thabhairt faoi chluiche nó faoi scannán nó labhairt faoi chúrsaí an tsaoil. Bíonn difríochtaí idir teanga an pháiste agus teanga an duine fásta ach bíonn gach aon dream ag iarraidh cumarsáid a dhéanamh agus iad féin a chur in iúl trí rudaí a rá agus trí cheisteanna a chur ar dhaoine eile.

Tugtar **'feidhm teanga'** ar an mbealach a mbaineann duine úsáid as teanga chun cuspóir cumarsáide faoi leith a bhaint amach. Baintear úsáid as feidhm áirithe chun **beannú** do dhuine, agus is iomaí cineál beannacht atá ann, mar shampla, Bail ó Dhia ort, Go dtuga Dia slán abhaile tú nó Dia linn agus Deiseal. Baintear úsáid as feidhm teanga eile nuair a bhíonn **ceisteanna** le cur againn ar a chéile. Bíonn na múinteoirí go maith ag cur ceisteanna ach ba dheas go mbeadh na páistí in ann ceisteanna a chur ar a chéile. Níl teorainn leis an méid samplaí de cheisteanna a d'fhéadfadh na páistí a bheith in ann a chur ar a chéile ag brath ar an téama nó ábhar atá á phlé sa rang. Úsáideann na páistí is óige ceisteanna simplí ar nós, Céard é sin? Cá bhfuil an...? An bhfuil... agat? Cé leis é seo? nó Cén lá atá ann inniu?

Is maith leis na páistí níos sine a bheith ábalta ceisteanna a chur faoi chluichí nó faoi chlár teilifíse agus a gcuid ábhar suime féin; na réalta spóirt

Ciallaíonn cumarsáid go bhfuil na páistí ag caint agus ag éisteacht le chéile

Téama: Caitheamh Aimsire
Ábhar: Réalta Spóirt
Feidhmeanna Teanga: Tá seacht gcinn anseo a bhfuil baint acu le cúrsaí spóirt
Straitéis: Cluiche A/B Tomhais cé hé/hí an réalt?

Aithint	Seo é/í... Is peileadóir/ iománaí/ imreoir sacair é/í Is Éireannach é/í Is sár imreoir é/í
Tuairiscíú	Rugadh é/í i ... Is as...é/í Bíonn sé/sí ag imirt le foireann... D'imir sé/sí sa chraobh Bhuaigh sé/sí... Imríonn sé/sí i lár na páirce/sna tosaíthe srl Bíonn geansaí peile uimhir a hocht á c(h)aitheamh aige/aici
Ceisteanna	Cé hé seo / Cé hí seo? An mbíonn sé/sí ag imirt peile/ sacair... An fear é?/An bean í? Ar rugadh i...é/í? An mbíonn sé /sí ag imirt ar fhoireann? An mbíonn sé/sí ag imirt le foireann...? An gcaitheann sé /sí geansaí dearg?
Taitneamh nó easpa taitnimh a léiriú	Is maith liom a bheith ag imirt peile Ní maith liom a bheith ag imirt cispheile Taitníonn snámh go mór liom Is fuath liom a bheith ag imirt fichille
Rogha a léiriú	Is maith liom a bheith ag imirt peile ach is fearr liom a bheith ag imirt iománaíochta
Sásamh nó míshásamh a léiriú	D'imir... go hiontach Bhí an cluiche ar fheabhas/thar cion Sárchluiche a bhí ann D'imir... go dona Ní raibh cuma ná caoi ar an gcluiche
Scéilín beag a chumadh nó a insint	Is é Colm Cooper an t-imreoir peile is fearr liom. Rugadh é i gCill Áirne i gCondae Chiarraí. Bíonn sé ag imirt sna tosaíthe Bíonn geansaí uimhir a trí déag / á chaitheamh aige. Is iomaí cúl faighte aige. Ceapaim gur imreoir iontach é. Ba bhreá liom casadh leis.

agus na réalta teilifíse. Seo samplai:

- An bhfaca tú an cluiche inné?
- An ndeachaigh tú ag an gcluiche ceannais?
- Céard a cheap tú faoin scannán...?
- An raibh tú ag breathnú ar an teilifís aréir ag a hocht a chlog?
- An bhfaca tú an clár...?
- An dtaitníonn...leat?

Tá feidhm teanga eile ag teastáil chun **cur síos** a dhéanamh ar céard a bhíonn le feiceáil sa phictiúr nó scéal a insint faoi céard a tharla ar maidin sa bhaile. Is í an fheidhm atá i gceist ná a bheith in ann **tuairisciú**. Bíonn briathra ag teastáil ó pháistí chun cur síos a dhéanamh ar na gníomhaíochtaí sa phóstaer nó sa phictiúr, nó chun an nuacht a insint. D'fhéadfadh go leor eiseamláirí de na briathra sna haimsirí éagsúla a bheith á múineadh agus á gcleachtadh ag na páistí. Braitheann na samplaí ar an téama nó ábhar

cainte an cheachta agus ar aois agus ar chumas labhartha na bpáistí. Bíonn feidhm teanga eile in úsáid ag duine nuair a chuirimid in iúl cé chomh **sásta nó míshásta** is atáimid le cúrsaí: Bhí an scannán thar cion. Silim go raibh an aisteoireacht thar barr. Ní raibh cuma ná caoi ar an scannán. Bhí na haisteoirí go dona.

Tá sé moltar go mbeadh struchtúr áirithe ar gach ceacht a bheidh feiliúnach ionas go bhfoghlaimeoidh na páistí an teanga agus struchtúr na teanga a chabhróidh leo í a thuiscint agus í a úsáid. Roinntear an ceacht i dtrí thréimhse. Tá saintréithe áirithe ag baint leo:

- An Tréimhse Réamhchumarsáide
- An Tréimhse Cumarsáide
- An Tréimhse Iarchumarsáide

Moltar an teanga nua a mhúineadh sa **tréimhse réamhchumarsáide**. Tá roinnt samplaí de na feidhmeanna

Cur Chuige : Réalta Spóirt

Tréimhse Réamhchumarsáide

Múintear an teanga {Eiseamláirí ón liosta thuas}

Tréimhse Cumarsáide

Bíonn deiseanna ag na páistí na feidhmeanna teanga a úsáid agus a chleachtadh. Sa tréimhse cumarsáide bíonn gníomhaíocht éigin ag teastáil le go mbeidh ar na páistí an Ghaeilge a úsáid. Tugann sé seo deis don pháiste a chumas cumarsáide a fhorbairt agus bíonn deiseanna ann le abairtí eile a úsáid as a stuaim féin. Tá go leor gníomhaíochtaí cumarsáide sna treoirlínte i *gCuraclam na Bunscoile* Gaeilge ar leathanaigh 85-90 ar nós, Aimsigh na Difríochtaí agus Críochnaigh an pictiúr. Is le linn an tréimhse cumarsáide a gheobhaidh na páistí deis na feidhmeanna teanga a chleachtadh agus a úsáid.

Cluiche Cumarsáide

- Páistí a eagrú i mbeirteanna A/B
 - Pictiúr de réalt spóirt ag A
 - Cuireann B na ceisteanna chun a fháil amach/a thomhais cé atá ann
 - Má thomhaiseann B cé atá ann athraítear na rólanna
 - Pictiúr de réalt spóirt eile ag B
 - Bíonn deis ag A na ceisteanna a chur
- Tá an tréimhse cumarsáide fíor thábhachtach chun deis cainte a chruthú do na páistí i mbeirteanna nó i ngrúpaí. Bíonn an múinteoir ag cabhrú leo agus ag éisteacht lena n-iarraichtaí.

Tréimhse Iarchumarsáide

Is féidir dul siar ar an teanga a bhí lag le linn na gníomhaíochta i bhfoirm aithrise, athrá agus tuilleadh cleachtadh. D'fhéadfaí díriú ar ghnéithe den fheasacht teanga. Is féidir leis na múinteoirí na feidhmeanna teanga a roghnú atá riachtanach don pháiste chun a chuid mianta a chur in iúl agus chun a chuid riachtanais teanga a chomhlíonadh ag léibhéal a oireann dá (h)aois.

Is í an fheidhm atá i gceist ná a bheith in ann tuairisciú

teanga a bheadh ag teastáil dá mbeadh ceacht faoi réalta spóirt á mhúineadh do pháistí i rang a cúig nó i rang a sé anseo. Níor mhór neart pictiúir de na réalta a bheith bailithe roimh ré ag an múinteoir sa rang. Is féidir le múinteoirí i scoileanna Gaeltachta agus Lán Ghaeilge a bheith i gcónaí ag cur leis na heiseamláirí de na

feidhmeanna teanga ionas go mbeidh saibhriú agus forbairt ag teacht ar chumas labhartha an pháiste i nGaeilge. Tá neart samplaí breise le fáil san bhforleathnú ag deireadh gach ceacht sa gcúrsa Séideán Sí. Bainigí taitneamh as agus cuimhnimis gur beatha teanga í a labhairt.

Foireann na Gaeilge, An Clár Tacaíochta don Churaclam Bunscoile.

Written by PCSP ?????????? Team. Further information from www.pcsp.ie